

процесуальних дій має важливе значення для досліджуваної категорії кримінальних проваджень.

1. Єфімов М. М. Наукова полеміка стосовно проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування хуліганства, вчиненого футбольними вболівальниками. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 5. С. 527–536.

2. Кубарев І., Барган С. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування рейдерства. *Krakowskie Studia Małopolskie*. 2022. № 3 (35). С. 87–101.

3. Павлова Н. В. Обман : його сутність та взаємозв'язок із шахрайством. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 322–327.

4. Dishlyova, A. Features of preparation for the inspection of the land of state or communal property on the fact of illegal acquisition of the right to it. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2023. Special Issue № 1. pp. 224–231.

Віктор Плетенець

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки

Єлізавета Кисельова

здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПОСТРАЖДАЛИХ ДО ВІДТВОРЕННЯ ДІЙ НАСИЛЬНИЦЬКОГО, СЕКСУАЛЬНОГО ЧИ ТРАГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації на територію України, пов'язане з насильством фізичного, сексуального, трагічного чи іншого характеру, набуло масового явища й зумовлює необхідність пошуку шляхів дій уповноважених осіб в розглядуваних умовах.

У процесі досудового розслідування та кримінального судочинства загалом важливо пам'ятати про забезпечення психоемоційної стабільності учасників кримінального провадження, сприяння психологічній готовності потерпілих осіб, охороні їх свобод та інтересів, щоб участь в проведенні процесуальних дій, в тому числі слідчих (розшукових) дій, не породжувала для них негативних наслідків. Найбільш емоційно складними, на нашу думку, є розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності. Сексуальне насильство, чи то скоєне як військовий злочин, злочин проти людяності і/або як акт геноциду, часто є складовою трагічної та жорстокої картини злочинних діянь, що скоюються під час збройного конфлікту та в контексті масових злодіянь [1, с.7]. Аналіз

психоемоційного стану потерпілої особи дозволить уповноваженій особі зробити аргументоване припущення про факт існування протиправної події. Так, наприклад, мати малолітнього А. заявила про те, що батько дитини вчинив насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом щодо малолітнього сина шляхом аногенітального контакту. Заявивши про злочин, усі показання і пояснення фактично за сина надавала мати. Дитина поводи́ла себе спокійно й не виглядала травмованою, що насторожило слідчого [2, с.8]. Поводження дитини потребувало належної уваги як з позиції необхідності надання їй психологічної підтримки з боку фахівців відповідного профілю, так і оцінки свідчень на предмет їх відповідності дійсності. Слід відзначити, що для забезпечення психоемоційної готовності дитини до відтворення події насильницького, сексуального або трагічного характеру, варто організувати попередню зустріч у неформальній обстановці з особою (слідчий, прокурор або психолог (зокрема, за умови проведення такої дії в кімнаті, дружній до дитини), яка проводитиме відповідні процесуальні дії..

Метою таких зустрічей має бути стабілізація психоемоційного стану особи з виведенням її в контактний стан, необхідний для встановлення взаємозв'язку між неповнолітнім та уповноваженою особою, яка проводитиме слідчі (розшукові) дії [3, с.73].

На допиті повинна бути створена атмосфера довіри, що складає підґрунтя для отримання повних і правдивих показань. Створення такої атмосфери під час допиту у криміналістичній тактиці отримало назву психологічного контакту, який полягає у встановленні найбільш емоційно сприятливішої психологічної атмосфери спілкування слідчого і допитуваної особи [4, с.259]. Саме створення такої психологічної атмосфери, яка налаштовує постраждалу особу на спілкування, дозволяє уникати виникнення конфліктної ситуації, вельми небажаної на першому допиті. При цьому потрібно врахувати не лише особливості вчиненого злочину та його наслідки, але й вікові та психологічні особливості потерпілої [5, с.160].

Тож проаналізувавши наявні доктринальні положення, існуючі методичні рекомендації та слідчу практику, можемо визначити, що пріоритет в кримінальних провадженнях за фактами подій насильницького, сексуального чи трагічного характеру мають бути спрямовані на забезпечення психологічної готовності потерпілих осіб шляхом створення максимально комфортних умов для проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій за участі потерпілої. Забезпечення таких умов є значущим елементом у сприянні готовності потерпілої особи до здійснення подальших процесуальних дій в реалізації завдань кримінального провадження.

1. Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту. Основні стандарти належної практики щодо документування сексуального насильства як злочину згідно міжнародного права. 2014. Перше видання. URL: https://www.wicc.net.ua/media/int_protokol.pdf

2. Нікітіна-Дудікова Г.Ю. Розслідування насильницького задоволення статевої

пристрасті неприродним способом, вчиненого щодо малолітньої особи: навчальний посібник / за заг. редакцією доктора юридичних наук, професора Ю. М. Черноус. – Вінниця: ТОВ «Твори», – 2018. – 292 с.

3. Плетенець В. Особливості підготовки до допиту неповнолітніх за фактами подій насильницького, сексуального чи трагічного характеру в умовах воєнного стану. Наука і техніка сьогодні. 2022. № 13(13). url: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-13\(13\)-67-76](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-13(13)-67-76) (дата звернення: 30.10.2023).

4. Нуджейдат Веам. Судебно-психиатрическая экспертиза подозреваемого при изнасилованиях. Захист прав людини: національний та міжнародно-правовий виміри: XIV Міжнародна науково-практична конференція «Від громадянського суспільства – до правової держави»: збірник тез доповідей (м. Харків, 20 квітня 2018 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 258–262.

5. Веам Н. Криміналістична характеристика та основні положення розслідування зґвалтувань : thesis. 2021. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/16777> (дата звернення: 30.10.2023).

Сергій Рогалін

старший науковий співробітник
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз ім. засл.
проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства
юстиції України

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ВИПАДКІВ ВИКРАДЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Стаття 188¹ Кримінального кодексу України [1, ст.188¹] передбачає відповідальність у кримінальному правопорушенні щодо викрадення електричної енергії. Кримінальна відповідальність за вчинення такого виду правопорушення (в залежності від кваліфікації) визначається відповідно для кримінального проступку або злочину, що потребує дослідження обставин вчинення кримінального правопорушення та визначення обсягу викраденої електричної енергії, що можливе лише за результатами проведення судової електротехнічної експертизи. Тому важливим та неодмінним у досудовому розслідуванні випадків викрадення електричної енергії є застосування спеціальних знань у формі судової експертизи. Недостатній стан розробленості практичних питань складання розгорнутої криміналістичної характеристики кримінального правопорушення викрадення електричної енергії, недостатня деталізація криміналістичної методики розслідування цього кримінального правопорушення становлять певні перешкоди у підготовці та призначенні судової електротехнічної експертизи у досудовому розслідуванні випадків викрадення електричної енергії.

Питаннями криміналістичної характеристики викрадення електричної